

Eerste Leege Wilge, met breede bladeren.

Tweede Leege Wilge, met smalle bladeren.

selve niet en is op de grassachtige bergen ende openluch- tige plaetsen van Hungarien gebonden. 2. De Twee- de Leege Wilge en waest niet aen den Zeylant / maer in sommige doyre velden ende heyden van Zabant / met herre van Antwerpen. Dergelycke Wilge is dan den selven Clusius in de boechte wyden ende houbosschen van Oostersich gesien geweest.

Tijt. De bladeren ende Catelien comen dooyt en vergaen oock soo haest in dese Wilgen als in de Grooten.

Naem. Dese Wilgen mogen Leege Wilgen oft Niere Wilgen heten / in Latijn Salix pumila, dat is Wilge Claentyn / oft Griet Chamæitica Xausi-ria. 1. De Eerste heetmen met goede reden Zee Wilge / in Latijn Salix pumila laticris folii, dat is Leege Wilge met breede bladeren. 2. De Ander machmen Salix pumila angustioris folii noemen / dat is Leege Wilge met smalle bladeren.

Aert, Cracht ende Werckinge. Dese Leege Wilge- hens en worden nergens in gebuyet oft booyt nu gehouden: want sij en zijn niet bequaem om daer enige coys- hens oft blesherwech af te maechen / oft daer te mede te binden. Ende sietten en worden sij oock niet gebesicht.

BIJVOECSEL.

Het eerste geslacht van dese Leege Wilge noemt Clusius Sa-lix pumila laticris, ende beschijft daer twee soorten van. De Eerste heest rijkens soo dick als den cleynsten dinger: tre- verden beschijft selven meer dan eenen boec lanch: veel sij- dachens in blomen: met breede bladeren / als Dodonæus die beschijft. De bloemkens comen dooyt in sachte aekkens: ende daer nae volgen hooftkens als in de groote bresbladige Wil- ge die rijp sijnde opengaan in de Oogstmaent ende geben sachte wolke van heur: met veel cleyne swarte sadekens. De wort- tel is seer dick. De Ander soorte heest war rouwe schoffe: en mer rijkens: dergelycke maer wat spitscher bladeren. Het blaersel is dichachtich: vnae als dat van de groote Wilge met breede bladeren. De wortel is somtijt dieker dan die van de booygaende. Sulcx is die Lobel Salix humilis repens noemt: met cleyne bladekens: cleynder dan die banden Mpre- tus: veel in Zaboven ende ontrent Xpous wassende.

Het tweede geslacht noemt den selven Clusius Salix pumila angustifolia: ende is oock tweedert. De Eerste soorte heest noch dunner rijkens: met een gelachtige schoffe: de blader- en zijn soosmal als ghemeyne Eynbladeren: aen d'een side ghed: de bloeme comt oock dooyt de bladeren booyt in een cleyn- ne coyte sachte aere: tot stupkens vergaende. Sy waest in Wuytschland. De Tweede soorte heest noch coytter ende smalle- ler bladeren: ende waest in Oostersich: van cartekens oft aere- wijfs sachte bloemkens is sij de ander gelijck: dan de bladeren vlnaken aen de onderste side: ende zijn geyt ende haprich. De Leege Wilge die in Holland bij de Wuyten waest: is oock vnae dergelijck: dan de bladeren en zijn al wt soosmal niet: ende sulcx sijnt te wesen die soorte die sommige Vvoelhouer no- men: van ander dooyt den Halimus, doch t'ontrecht gehouden. Dergelycke Wilge heest Salix pumila maxima: ende foodanige is de gene die Lobel Cruyde Vvilge noemt: oft in Latijn Salix humilis repens angustifolia, dat is Niere Wilge met smalle bladeren: ende siet dat die veel op de heyden ontrent Antwerpen waest: met bladeren als die van de Eersten Cham- nus: bitter van smaech: ende mossachtige bloemkens: als die hande Wilge: daer Dodonæus hier oock ernadels van dre- maent.

Vreemde oft Vvlantsche geslachten van Leege Wilgen, zijn hier nae: ander de min bekende cruden becrant / ende des- schieden: naemelijck de Salsaf, Garab, ende Chalch.

Salicaria is den toernam van enige soorten van Wederick: nae de gelycknisse der bladeren van de Wilgen. Salunca is de Hardus Celtica.

HET XXIII. CAPITTEL.

Van Olier.

Geslachten.

Chalben den Ghemeynen Olier sullen wij hier noch bij ander geslachten van Olier beschijden: die byemde ende selven te binden zijn: verssters noch den Water Olier: daer wij in't volgende ca- pitel van spreken sullen.

Gedaente. 1. Den Gemeynen Olier waest dick- wijfs hooch op / gelyck enen tamelijcken boom / ende cruyt dicke sterke houre strupchen: die heur selven bryede ende wijde ter sijden wt spreken. Somtijt blifft sij leeg: ende waest als een herfice. Sijnen strupch is meest heel houtich: akenlijck in de middel reuch: merch inhou- denbe: daer sijn tacken: insonderheyt de iongste: die in heel

Gemeynen Olier.

接骨木ニワトク

Olier met diep gesneden bladeren.

heel cnoophens oft ledekens verdept woyle: zijn hol ende vjijachtich: met veel luttel: dick: dooyt hooch: licht en sacht: merch verduyt: en hebbe heel luttel hout. De schoffe van den grooten strup is graenich: aschberwich: roud: en ge- cloben oft onessen in't aentasten: die van de dunne tacken oft vjijhens en is oock niet heel offen: oft ongerimpelt: en de selve is oer wat graenichachtich van berwen / te weten de luptentse schoffe: want daer onder hebben sij noch een ander dunner schoffe oft groen beliken / die het hout naest is: ende de middelste schoffe gespeten woyle. Het hout selve is sterck ende vast: wat gelachtich van berwen: twelech haest geloben ran woyle. Dit de cnoopen van de tacken groepen de donkerre groene bladeren: wijft oft ses bij een / aen hepde vjiden van een middelreide: tegen den anderen ober: gebooyt: als de Okernoten bladeren: maer elck besonder is cleynder: rontsomme wat gekerft oft ge- schaert: van reuch sterck oft swaer. Aen d'opperste van- de tacken comen de witte bloemkens heel bij een booyt: in groote bryede roudonen sijnen vergader: niet onles- lich van reuch. En als dese bloemkens gerefen zijn: soo volgen daer cleyne roudachtige beziekens / die eerst groen zijn: en naemals: waer daer wt dat say gebouwt woyle: dat hooch root van berwen is: ende in dese beziekens leyt cleyn plant en lanchtoppich Siet.

Aen de strupchen van de oude boomachtige oft oock cleynder: heesterachtige Olieren waest somtijt een breecke ende sachte huyne oft wartachtige gomme: die dun is ende vellsachtich: ende beelrjts de gedaente van eens men- segen: dooyt schijnt te hebben / de welcke afgemenen ende verwaert zijnde herde ende in een ghetrocken woyle alsse hooch is.

2. Een gheslacht van Olier en heest geen swarte maer wit: geel oft bleekachtige beziekens: anders is dat den gemeynen hooch beschijden Olier in alles gelijck: soo wel in gedaente van bladeren als van de bloemen. En dit ge- slacht is byemnt en woyle seer seldom gebonden.

3. Het derde geslacht van Olier heest seer gehackelde ende diep gesneden bladeren: anders is het den Gemeynen Olier van bloemen ende bezien oock heel gelijck.

4. Het vierde geslacht van Olier heest wel witte bloe- men als de booygaende: maer sijn bezien sijn root: en soo wel de bloemen als de bezien comen in geen bryede wijf- de croonkens booyt: maer staen boven den anderen tros-

wijf oft huyfwijs gehoopt. Van bladeren en booyt oock van alle ander trecken is desen Olier den Gemeynen ge- lijck: wtgenomen alleen dat hij somtijt wat grooter woyle: en hooger opschiet dan den Gemeynen Olier plegt te doen.

Dooyt soosoudemen den Hadich oock mogen hooch een geslacht van Olier houden: als men de gedaente en reuch van sijn bladeren: bloemen en bezien soude willen aenleer: dan geneert den Hadich geen boomachtich en houtach- tich oft heesterachtich gewas en is maer een cruid: lach- tich wt sijnder woyle van nleedus hoochcomende: soo hebben wij den selven onder de crupen willen stellen: en in het 24. capittel van ons Tweelcke Boeck beschieden.

Plaete. 1. Den Gemeynen Olier waest geen in boechte donckere oft schaduwachtige plaetsen: dan sij comt oock wel elders booyt: als aen de hagen: ende tyn- nen bande hoben: velden ende werpen soo wel in dese als in ander landen. 2. 3. De ander soorten wassen oock op dergelycke plaetsen: van en zijn soo gemeyn niet. 4. De vierde soorte van Olier met huyfwijs huychten / waest op de geberechten.

Tijt. Den Gemeynen Olier bloeyt in Mey: oft wat spaeder / te weten in Hooch en weder Duytschland: ende de huyfsten woyle in September oft October rijp.

Naem. Dit boomachtich oft heesterachtich gewas heest in Griet Ake Aera, in Latijn en in de Apoteken Sambucus, in haer Duytsch Olier: in Hooch Duytsch Zolunder: ende oock Solder: in Fransoys Hus en Suln: in Italiaensch Sambuco: in Spaensh Sauro, Sauch, Samba- guero: in Engelsch Elder tree: in Beemsch Bez: en daer nae hiet hem Guilielmus Salicetus oft Latijnsch Beza.

1. De Eerste soorte heest Gemeynen Olier: Sambucus vulgaris, tot onderscheyt van de ander. 2. De Tweede machmen Olier met gelachtige bezien noemen. 3. De derde soorte heest in Latijn Sambucus lacinoso folio, dat is Olier met gehackelde oft diep gesneden bladeren. 4. Het vierde geslacht woyle van sommige Wil- den Olier Sambucus silaestris geheten: maer van Wat- tholus Sambucus montana, dat is Berch Olier.

De Gomme die wt de strupchen van Olier somtijt bloeyt: is meestdeel Auris Sambuci dat is Olier-goze geheten: van ander lude auricula, dat is Judas-oor.

Aert.